

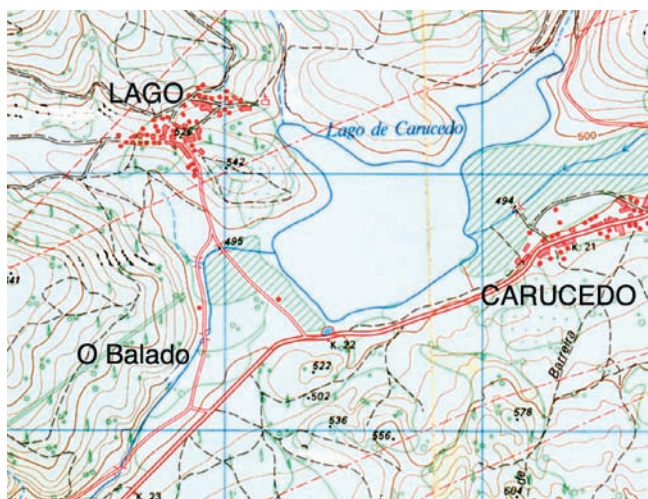
O NOVENARIO, A ANGUÍA COMUNITARIA DO LAGO DE CARUCEDO (O BIERZO)

Onofre Sabaté

Cando había anguías neste lago berciano, cando subían polo Miño, polo Sil e cando polo Balado chegaban ata o lago, noutros tempos xa pretéritos, os habitantes do lugar chamado Lago aproveitábanse dunha curiosa circunstancia para amañar un pouco a súa economía e máis a despesa. Esta circunstancia non era outra que seren os únicos que podían pescar dito peixe, pois tiñan e aínda hoxe o teñen, un papel de Alfonso XII que os autorizaba de forma exclusiva a pillaren anguías.

Sabemos que os lectores de *Ardentía* saben que a *Anguilla anguilla* é unha anguía, e que esta ten o corpo alongado, aletas pectorais pequenas, que se reproduce

Mapa do Lago de Carucedo

no Mar dos Sargazos, que comezan sendo meixóns, etc... etc... Pero xa non estamos seguros de que saiban que a súa pesca estaba xeneralizada por case todos os ríos do norte da Península Ibérica. E moito menos teñen porqué saber que a súa pesca estaba rodeada, polo menos no Bierzo, dun espírito comunal que caracterizou sempre o rural berciano. Comunitarismo que rompe con moitos tópicos preexistentes sobre o mundo rural.

No pobo de Lago, no concello de Carucedo, e ata os anos 60, cando se multiplicou a polución e os parasitos como o *Anguillicola crassus* e as centrais hidroeléctricas e os cambios naturais na oscilación do Atlántico Norte, pois cando todo isto ocorreu, non só acabou coa presenza das anguías por estas terras, tamén liquidou un dos máis curiosos repartimentos da pesca, o que por aquí denominamos o *Novenario*.

Organizábase do seguinte modo: Chamábase Novenario pois era en grupos de nove como se agrupaban os pescadores das anguías. Tres eran os novenarios máximos que podía haber no arroio do Balado. O espazo e o número de veciños tampouco permitían máis pescadores. Pero detrás destes tres novenarios podía armar quen quixer e onde puiden. E os tres novenarios situábanse no Balado uns detrás dos outros.

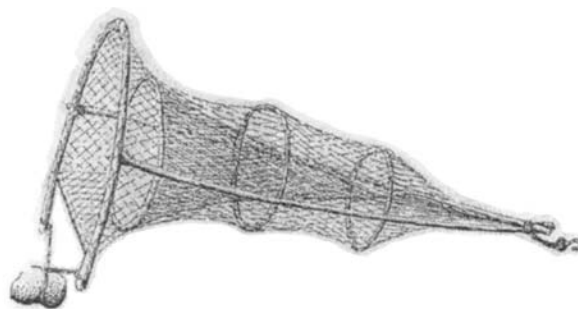
Cando, no inverno, desaparecía a lúa chea, aumentaba a escuridade, chovía, baixaba o frío e o lago rebentaba coa súa auga barrosa, entón as anguías decidían encamiñarse cara ao mar dos Sargazos. E entón os lagueses collían as súas redes, as *masoiras* (tamén denominadas noutras partes como *vasouras*, *boitiróns*, *bituróns* ou *bitiróns*). É a mesma rede que a utilizada para a pesca da lamprea tanto na Galicia atlántica, como no interior, e mesmo en Portugal.

Dos tres Novenarios había un que se situaba o primeiro. Pasados dous anos o situado en segundo lugar pasaba a primeiro, e o terceiro a segundo, desprazándose o primeiro á cola dos novenarios, ao terceiro lugar.

O primeiro Novenario era o privilexiado, o que máis anguías collía. Pero a sabedoría e a convivencia secular obrigaban ao primeiro novenario a non acaparar toda a pesca, polo que tiñan prohibido pechar totalmente as saídas das anguías; ao armar, só se podía poñer a *masoira*, e non *carrascos* (gallas de xardón ou aciñeiras pequenas). Deste modo o peche total das saídas da pesca era imposible, polo que todos os Novenarios pescaban sempre algo, mesmo os que armaban fóra dos novenarios.

Os dous anos acordados do primeiro Novenario só corrían se caían na rede como mínimo dúas anguías. Se caían unha ou ningunha entón ese ano non corría.

A *masoira*, rede utilizada no lago para a pesca da anguía

¿E quen podía formar parte destes Novenarios? Pois todos os veciños do pobo de Lago. Porque aquí, nos costumes comunais, nunca houbo privilexios duradeiros para ninguén.

E así seguimos

Pescador e neno nunha típica barca do lago de Carucedo